ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין סב.

ואי לא קבליה עליה באלוה. אלא לכבוד המלך השמתחה לו לא כלום הוא דהא לא אמרין לשם עבודת כוכבים: **אלא לאו.** שעבד עבודת כוכבים מאהבה ומיראת אדם כשבור שמותר לעשות ואבלי אומר מותר כי אלי גוונא דידע ליה לאיסור עבודת כוכבים בכל עבודות שלה לאו העלם דבר קרי לה אע"פ שנעלם ממנו איסור אהבה ויראה שאין זו מגוף האיסור אלא מ"מ נעלם ממנו עיקר עבודת כוכבים בחמת מעבודותיה כשבור שעבודה זו מותר לה: **ורבא אמר לך.** לא הוי שגגת מעשה הכי אלא באומר מותר לעבוד עבודת כוכבים כשבור אין עבודת כוכבים כתורה: **אומר מותר היינו העלם דבר.** ובהא אפילו רבנן מודו: ומשני אומר מותר דקאמינא היינו דקא עקר לה לגמרי: **העלם דבר קיום מקצת וביטול מקצת.** כגון יש עבודת כוכבים בתורה שלא לזבוח ושלא לקטר אבל המשתחוה מותר: **אינו חייב אלא אחת.** וכל עבודותיה באהבה אחת הן לא תעבדם (שמות כ) הלכך אין כאן חלוק חטאות: **פוק תני לברא.** דטעות הוא ולקמן מפרש טעמא: **הבערה.** שילמה מכלל לא תעשה כל מלאכה (שם) דשבת: **דלאו יצאה.** להוציאה מתומרי שאר מלאכות וללמד עליה שאינה לא בכרת ולא במיתה אלא בלאו: **לחלב.** לחלוב ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא מתבות מלאכות הנעשית במשכן וחייב עליה הכתוב בפני עצמו שפרט לה לגדה אף כל שהוא אב מלאכה אם עשאן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת דכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: **השתחואה נמי לאו יצאה.** לקמן (דף סג.) אמר שלש השתחואות נאמרו באהרת עבודת כוכבים אחת לשלא כדרכה לכדאמרן לעיל (ס:) אחרה מניין ת"ל לא תשתחוה ואחת לכדרכה ואחת לחלק מה השתחואה מיוחדת מעשה לעצמו וחייב עליה בעצמה אף כל עבודה ועבודה בשונג חייב עליה חטאת לעצמה. ותנא דר' זכאי סבירא ליה כר' יוסי דהוה השתחואה ימיכל עליה אין בלאו אלא בכרת ואין חטאת על שגגתה ואע"פ שחייבין עליה מיתה דהא גבי עקילה כתיב (דברים ז) ושמתו להם מיהו מכרת ומחטאת אפקה הלכך לא משכחת קרא בעבודת כוכבים לחלק: **מאחת מהנה.** גבי חטאת כתיב פעמים שחייב חטאת אחת על כולן כגון שונג בשבת כשבור אין היום שבת אבל יודע היה שכל מלאכות שהוא עושה אסורות בשבת מביא קרבן אחד דחדא שגגה היא ופעמים שחייב על כל אחד ואחד כגון שהזיד בשבת ויודע שהוא שבת היום ושבת בתורה ושגג במלאכות שלא היה יודע שהמלאכות הללו אסורות אלא מלאכות אחרות חייב על כל אחת ואחת שיש כאן שגגות הרבה: ר' יוחנן מפרש טעמא דר' יוסי היכי משמע ליה האי מהאי קרא: **ועשה מאחת מהנה.** הוה ליה למכתב ועשה אחת מהנה אי נמי ועשה מהנה אי נמי ועשה אחת ולישמוק מדכתביהו הכי ש"מ למדרש כל חד וחד לחודיה לחייבו על אחת ועל מאחת כלומר מקלת העבירה על הנה ועל מהנה כדמפרש הנה אבות מהנה תולדות. ולמדרשיהו נמי כי הדדי מדסמכי להדדי: **אחת שהיא הנה.** כלומר פעמים שהוא חייב על מלוה אחת חטאות הרבה והנה שהיא אחת פעמים שאינו חייב אלא אחת על מלות הרבה והכי משמע מאחת מחייב הנה מהנה מחייב אחת מדכתיב מ' ימירנה. והשתא מפרש לה אחת כשעשה עבירה שלימה שנתכוין לכתוב שמעון וכתבו כולו מאחת על מקצתו נמי מחייב כגון נתכוין לכתוב שמעון ולא כתב אלא שתי אותיות חייב. ולהכי נקט שמעון משום דשתי אותיות דאשונות הוו להו שם במקום אחר כגון שם בן נח וה"ה גד מגדיאל דן מדניאל אבל נתכוין לכתוב שם אחר כגון נפתלי ולא כתב ממנו אלא שתי אותיות לא מיחייב שאין כאן מלאכה בשום מקום: **מהנה אבות.** דנפקא לן מדדמי להו לאבות והיינו מהנה כלומר מן הדומות להם: **אחת שהיא הנה.** דלמרן לעיל פעמים שמתחייב על כל אחת ואחת דהיינו על אחת הנה על מלוה אחת כמה חטאות כגון עושה מלאכות הרבה בזדון שבת ושגגות מלאכות כדפרישית לעיל דיש כאן שגגות הרבה: **שגגת שבת וזדון מלאכות.** יודע שמלאכות הללו אסורות בשבת אבל כסבור אין שבת היום כולה חדא שגגה היא: **דכולי עלמא לאחת לא יצאה.** דהכל מודים דכל היוצא מן הכלל ללמד על הכלל כלו יצא אי לא נפקא לן מדוכתא אחריתי ומשום הכי אמר ליה פוק תני לברא דאפילו לרבי יוסי חייב על כל אחת ואחת: **פיפוק לי מאחת מהנה.** לרבי אבא פריך נהי דמתניתין רבי יוסי היא דהשתחואה לאלוה יצאה מיהו פיפוק לן דחייב על כל אחת ואחת מהנה כדנפקא ליה לרבי יוסי בשבת דהא האי קרא גבי חטאת קתמא כתיב ונדרשיה נמי בעבודת כוכבים הכי אחת ועשה אחת שעשה עבודה שלימה כגון זבוח מאחת ועשה מאחת כגון שחט סימן אחד לעבודת כוכבים דאשמען ליה הכשר גבי חטאת העוף בפנים: **שכר מקל לפניה.** בשם עבודת כוכבים דדמי לשחיטה שאינה שוחר מפרקתה וכגון דדרכה לעובדה במקל כדאמרינן במס' עבודת כוכבים בפ' ר' ישמעאל (דף נח.) עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שכר מקל לפניה חייב: **אחת שהיא הנה.** פעמים שהוא חייב על עבודה אחת חטאות הרבה כגון שעבד עבודות הרבה: **בזדון עבודה כוכבים ושגגת עבודה.** דיודע שעבודת כוכבים אסורה בזבוח אבל כסבור שמותר לקטר ולנסך ולהשתחוות: **אלי שגגת עבודה כוכבים היכי דמי.** כלומר היכי מתוקם קרא בעבודת כוכבים הא לא משכחת לה שגגת עבודת כוכבים בזדון עבודות הלכך לא נפקא לן בעבודת כוכבים אלוק מלאכות מהכא: **אלא מאהבה ומיראה.** יודע שאסורה עבודת כוכבים בעבודות הללו אבל שגג בכך כסבור שאין עבודת כוכבים בתורה מאהבה ומיראת אדם כשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות דמחייב חדא: **אלא באומר מותר.** כסבור אין עבודת כוכבים בתורה ונהי דלא הוי שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות אלא שגגת זה וזה מיהו קרא דקאמר הנה שהיא אחת בהכי מוקים לה: **דכעא מיניה רבא מרב נחמן.** במסכת שבת פרק כלל גדול (דף ע:): **להני קראי.** האי אחת והאי הנה: **ואילו בעבודה כוכבים (הגן) [הגיא].** לעיל (דף ס:) ושרין רבי ומכמיס שבהן משיה בשעירה כיחיד: **ומו לא מידי.** ליכא לשנויי מידי הלכך לא נפקא לן חלוק מלאכות בעבודת כוכבים מהכא אלא מהשתחואה כאתקפתא דרב יוסף. והא דרבי זכאי דפטור לה בחדא נפקא (לקמן דף סג.) מלא תעבדם הכתוב עשאן עבודה אחת: הכי

אי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא אלא לאו מאהבה ומיראה ורבא אמר לך דלא באומר מותר אומר מותר היינו העלם דבר באומר מותר לגמרי העלם דבר [א]קיום מקצת וביטול מקצת [ב]תני רבי זכאי קמיה דרבי יוחנן זיבח וקיטר וניסך [ג]והשתחוה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר ליה [ד]פוק תני לברא אמר רבי אבא הא דאמר ר' זכאי מחלוקת ר' יוסי ורבי נתן דתניא [ה]הבערה ללאו יצאה דברי רבי יוסי ורבי נתן אומר לחלק יצאה למאן דאמר הבערה ללאו יצאה השתחואה [ו] נמי ללאו יצאה למ"ד הבערה לחלק יצאה השתחואה נמי לחלק יצאה מתקיף לה רב יוסף דילמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם הבערה ללאו יצאה דנפקא ליה חילוק מלאכות [ז]מאחת מהנה [ח]דתניא ר' יוסי אומר ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן פעמים שחייב על כל אחת ואחת [ט]וא"ר יונתן מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ועשה מאחת מהנה אחת מאחת הנה מהנה אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת אחת שמעון מאחת שם משמעון הנה אבות מהנה תולדות אחת שהיא הנה [י]זדון שבת ושגגות מלאכות הנה שהיא אחת [יא]שגגת שבת וזדון מלאכות אבל הבא דלא נפקא ליה חילוק מלאכות מדוכתא אחריתי דכולי עלמא השתחואה לחלק יצאה חילוק מלאכות דעבודת כוכבים נמי תיפוק ליה מאחת מהנה אחת זביחה מאחת הנה אבות זיבוח קיטור ניסוך והשתחואה מהנה תולדות [יב]שבר מקל לפניה [יג]אחת שהיא הנה זדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות הנה שהיא אחת [יד]שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות האי שגגת עבודת כוכבים היכי דמי אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה מזיד הוא אי לא קבליה עליה לא כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר [טו]אלא באומר מותר תפשוט [טז]דבעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו תיפשוט [יח]דאינו חייב אלא אחת הא לא קשיא ותפשוט ומי מצית מוקמת להני קראי בעבודת כוכבים דאילו הבא כתיב במשיח פר ובנשיא שעיר וביחיד כשבה ושעירה ואילו בעבודת כוכבים תנן ושוין שבשעירה ביחיד [יט]ותו לא מידי כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר הכי

מסורת הש"ס

א) שבת סב:, ב) [עי' תוס' לקמן סג. ד"ה ל"ל אמין], ג) [שבת קו. וש"נ], ד) [מיל לה: שבת ע. יבמות ו: [ולקמ לג: כריתות ב:], ה) שבת ע. קנ: כריתות ג., ו) [נכנסת אימת ואח"כ כר מגיעה], ז) [שבת ע: וש"נ], ח) [סוטה ט: וש"נ], ט) [וע"ע תוס' מכות ז: ד"ה אלא מרש ותוס' שבת עב: ד"ה כאומרן].

תורה אור השלם

ז. דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות יי אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה:
ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(ט) גמ' השתחואה נמי לאלו וכו' השתחואה נמי לחלק:

עין משפט נר מצוה

קלז א מי' פט"ו מהל' סנהדרין ה' סמג עמ' ריז:
קלח ב מי' סה"מ הלכה ג:
קלט ג מי' סה"מ הלכה ב: ד [מי' פ"ג מהל' ע"ז הל"ד פוס"ע י"ד מי' קלט פמי' ג]:
קמ ה ו ז מי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה ה:
קמא ח מי' סה"מ הלכה ד:

מוסף רש"י

ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא. דסיין דלא נעשה לשם עבודת כוכבים, דשמתוהה דידיה לאו כלום היא (כריתות ז:). **הבערה ללאו יצאה.** שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה, תורה והוציאה מכללו ופרט בה לאו לעצמה, ונתר לך שאינה במיתה כ"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: וכעי"ז יבמות ו. ולעיל לה:) שאין חייבין עליה כרת ופקילה כשאר מלאכות אלא מה שלאמור בה (שבת ע.). לחלק יצאה. שלא תאמר איש חייב פקילה עד שיאכל שבת בכל מלאכות, לכן יצתה הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת ופקילה בפני עצמה, אף כל שהיא אב מלאכה (יבמות ו:) לו: שלא תאמר העושה תרנגול אי חמשה אבות מלאכות בשונג איש חייב אלא אחת, דהא חד לאו אינה אלא כולהו חד כרת, לפיכך פרט בה בפני עצמה להקיש אליה, מה היא מיוחדת וחייבין עליה לעצמה כו' (פסחים ה. וכעי"ז לעיל לה.). **ועשה מאחת מהנה.** דאמר לעניין חטאת, הוה ליה למכתב ועשה אחת ואיתור ליה שאחת, מ"ם דמאחת וכל תיבת מהנה לדרשה ודרש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו תעשה אחת ופעמים שהוא קרי הנה לשון רבים (שבת ע.). **מאי טעמא דר' יוסי.** כלומר מאי דרש ביה, דאמרה מ' דמהנה ומ' דמאחת למאי אחת (שם). **אחת מאחת הנה מהנה.** אחת הוה ליה למכתב וכתיב מאחת, וכן נמי הנה הוה ליה למכתב וכתב מהנה, ודרש אחת והנה כלא מ"ם הכי, פעמים אחת שהיא הנה, שבת אחת לבדו הוא מחלל ויש כאן חטאות הרבה, דאמרי כתר מלאכות, ופעמים הנה שהיא אחת, מלאכות הרבה עשה ואינו חייב אלא אחת, דהנאך תרי גווני אינה אבל למשמע ועשה אחת וחייב הנה ואינה למימר נמי הכי ועשה אחת הנה, עשייתו הוי אחת אע"פ שהן הנה ומ"ם יתירה לדרוש שהכותב שם משמעון, דאמר"ג שהכין לעשות תיבה גדולה, ואמר ואמרי אותיות הראשונות שם במקום אחר הן חייב, והיינו אחת, מקלת המלאכה ולא כולה, חייב חטאת (שם ועי"ש קנ:). **מהנה תולדות.** לדרוש תולדות, כלומר היוצאות מן האבות (שם ע.). **אחת שהיא הנה.** דאמרן שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאיכא שגגות עוטה (שם). **הנה שהיא אחת.** דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא, כגון שגגת שבת וחזון מלאכות, דיודע שהמלאכות

הכי

אסורות בשבת אבל סבר שבשבת היום (שם). **העלם זה וזה בידו.** שבת ומלאכות, מהו. חייב אחת על כולן או על כל אחת ואחת (שם). ותו לא מידי. אין לדון אחר דבר זה (סוכה לו.) מו ליכא לאקשויי מידי (שרובין קנ.) אין להשיב על כך (יבמות לט. קדושין כא.) אין להקשות על דבר זה (ע"ז כב. סד.) אין להקיעה בדבר זה (לקמן מז.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com